

Veien fra en dårlig magefølelse

**Hvordan arbeider barnehagen med å følge opp personalets dårlige
magefølelse knyttet til et barns omsorgssituasjon?**

Karina Mikalsen

kandidatnummer: 6012

Bacheloroppgave

BHBAC3980

Trondheim, mai 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Da er tre lærerike og spennende år ved Dronning Mauds Minne Høgskole over, og denne bacheloroppgaven er mitt avsluttende arbeid på det treårige profesjonsstudiet barnehagelærer.

Jeg ønsker først og fremst å takke mine to informanter for tilliten de har vist meg, hyggelige samtaler og utfyllende svar på mine spørsmål.

Videre vil jeg takke mine veiledere Elisabeth Walsøe Lehn og Elsa Fjeldavli for rask og konstruktiv veiledning, støtte og gode ord gjennom arbeidet med oppgaven.

Avslutningsvis vil jeg rette en takk til samboer, familie og venner for god hjelp, støtte og tålmodighet i denne prosessen.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	3
1.1	TEMA/BAKGRUNN	3
1.2	PROBLEMSTILLING.....	4
1.3	OPPGAVENS DISPOSISJON.....	4
2	TEORI.....	5
2.1	NASJONALE FØRINGER.....	5
2.2	DEN DÅRLIGE MAGEFØLELSEN.....	6
2.3	OMSORGSSVIKT - GRÅSONEBEKYMNING.....	7
2.4	KOMPETANSE OG SAMARBEID.....	8
2.5	RELASJONSARBEID.....	9
2.6	FORELDRESAMARBEID	10
2.7	SAMARBEIDSPARTNERE	11
3	METODE.....	12
3.1	VALG AV METODE.....	12
3.2	PLANLEGGING AV DATAINNSAMLING	13
3.3	UTVALG AV INFORMANTER.....	13
3.4	GJENNOMFØRING AV INTERVJU	14
3.5	ANALYSE	15
3.6	METODEKRITIKK.....	15
3.7	ETISKE RETNINGSLINJER.....	16
4	FUNN OG DRØFTING.....	17
4.1	DEN DÅRLIGE MAGEFØLELSEN.....	17
4.2	BARNEHAGENS STRUKTUR, KOMPETANSE OG SAMARBEID	19
4.2.1	<i>Omsorgssvikt - gråsonebekymring</i>	<i>19</i>
4.2.2	<i>Kompetanse og samarbeid.....</i>	<i>20</i>
4.2.3	<i>Relasjonsarbeid</i>	<i>22</i>
4.3	FORELDRESAMARBEID	24
4.4	SAMARBEIDSPARTNERE	25
5	OPPSUMMERING.....	27
6	REFERANSELISTE.....	29
7	VEDLEGG.....	31
7.1	INTERVJUGUIDE	31
7.2	SAMTYKKESKJEMA	32

1 Innledning

1.1 Tema/Bakgrunn

Barnehagen er en betydningsfull arena i de fleste barns liv, og har en viktig oppgave knyttet til å oppdage om barn blir utsatt for omsorgssvikt. Ifølge statistisk sentralbyrå går 92,2% av barn mellom 1-5 år i barnehage (SSB, 2020). I 2018 ble det for aldersgruppen 3-5 år totalt meldt 9 111 bekymringsmeldinger til barnevernet, hvorav 21,4% kom fra barnehager. Dette viser at barnehagen stod for den største andelen meldinger i denne aldersgruppen (SSB, 2018).

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11).

For at personalet skal være i stand til å avdekke dårlige omsorgssituasjoner, er det nødvendig at de har både kompetanse og erfaring, samt en tydelig og trygg ledelse i ryggen. Ifølge regjeringens tiltaksplan «en god barndom varer livet ut» har styrer i barnehagen et ansvar å sørge for at rutiner og systemer er godt innarbeidet slik at personalet kan fange opp barn som lever i dårlige omsorgssituasjoner (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 19).

Tematikken i bacheloroppgaven er barnehagens arbeidsprosesser når personalet er bekymret for et barns omsorgssituasjon, og for å finne ut av dette har jeg intervjuet styrere i to barnehager. Det er ulike nasjonale føringer som inneholder lover, proposisjoner og tiltaksplaner som barnehagen skal arbeide etter. Blant annet kom barne- og likestillingsdepartementet i 2016 med en opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn og unge for 2017–2021. Her blir det lagt frem at forebygging mot vold og overgrep skal prioriteres og styrkes gjennom at relevante sektorer knyttet til barn og unge skal arbeide helsefremmende og forebyggende. Det skal også være en kompetanseheving knyttet til vold og overgrep i alle sektorer (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 8). Det har vært viktig for meg å finne ut hvordan barnehagens arbeidsprosesser er, og styrers

rolle i dette arbeidet da de har ulike interne og eksterne roller knyttet til omsorgssituasjoner og sitter med det overordnede ansvaret i barnehagen (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 43).

Personlige erfaringer fra min egen barndom, praksis i sammenheng med skole og statistikk som viser at stadig flere barn går i barnehage, har gjort at jeg har et brennende ønske om å være en stemme for de barna som har det vanskelig. I forkant av oppgaven utførte jeg ulike litteratursøk som resulterte i at jeg fant lite forskning som omhandlet barnehagens arbeidsprosesser med omsorgssvikt gjennom en styrers øyne. Etter å ha lest ulike lover, nasjonale føringer, teori og personlig opplevd ulike hendelser, ønsket jeg å få svar på styrers ansvar, tanker og erfaringer i slike situasjoner.

1.2 Problemstilling

Knyttet til tematikken for oppgaven kom jeg frem til følgende problemstilling

Hvordan arbeider barnehagen med å følge opp personalets dårlige magesfølelse knyttet til et barns omsorgssituasjon?

Det var ikke enkelt å komme frem til problemstillingen, men med god hjelp fra mine veiledere klarte jeg å spisse en problemstilling knyttet til min interesse for temaet.

Når en dårlig magesfølelse oppstår vil det være ulike faktorer som spiller inn og prosessen derfra vil ofte innebære samarbeid med foreldre og i noen tilfeller med samarbeidspartnere. Det ble derfor naturlig å gå i dybden på hvordan barnehagen arbeider med dette temaet gjennom å fordype meg i den dårlige magesfølelsen, barnehagens struktur, kompetanse og samarbeid, foreldresamarbeid og samarbeidspartnere.

1.3 Oppgavens disposisjon

Først vil jeg starte med en innledning hvor jeg presenterer temaet, gir en forklaring på hvorfor jeg har valgt dette temaet, gjør rede for problemstillingen og viser en disposisjon på oppgaven. Neste del vil være metoddelen, hvor jeg gjør en beskrivelse av metodevalg knyttet til problemstillingen.

Deretter vil jeg gå videre på teorikapittelet som bygger på relevant teori og lovverk som oppgaven er forankret på. Neste kapittel er funn og drøfting hvor jeg trekker frem funnene jeg har fått og drøfter de i tråd med relevant teori, egen erfaring og tolkning. Avslutningsvis foretar jeg en oppsummering av oppgaven hvor jeg svarer på problemstillingen.

2 Teori

I teoridelen vil jeg trekke frem relevant faglitteratur for temaet, som senere i oppgaven vil bli brukt for å drøfte funnene jeg har utarbeidet. For at utvalget av teori skal kunne knyttes opp mot funnene, har jeg valgt forfattere og kilder som er relevante knyttet til tema for oppgaven.

2.1 Nasjonale føringer

De ansatte i barnehagen har et juridisk og etisk ansvar for å beskytte barn, og ansvarsområdet til styrer er betydningsfull i dette arbeidet (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 27). Dette er blant annet regulert gjennom barnehageloven som er knyttet til rammeplan for barnehagen. Når det kommer til barns omsorgssituasjoner skal barnehagen ha et bevisst forhold til at barn kan bli utsatt for omsorgssvikt og personalet skal vite hvordan dette kan oppdages og forebygges.

Personalet skal også ha kjennskap til opplysningsplikten til barnevernet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11). Det står i barnehageloven at enhver som utfører arbeid etter denne loven skal melde fra til barneverntjenesten hvis det foreligger en bekymring for at barnet blir utsatt for mishandling eller at det er alvorlige mangler i omsorgssituasjonen. Opplysningsplikten skal brukes uten hinder av taushetsplikten (Barnehageloven, 2005, § 22).

I tillegg til barnehageloven og rammeplanen er det nødvendig å trekke frem noen stortingsmeldinger og proposisjoner som er relevant for oppgaven.

I stortingsmeldingen «Tid for lek og læring - bedre innhold i barnehagen» finner vi hvordan regjeringen ønsker å sørge for at kunnskap om vold og seksuelle overgrep er en del av og tydeliggjøres i lærerutdanningen (Kunnskapsdepartementet, 2015, s. 57). Vi har sett en endring av både rammeplan for barnehagen, og rammeplan for barnehagelærerutdanningen i kjølvannet av dette.

Barne- og likestillingsdepartementet kom i 2016 med proposisjon 12 S, en opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn og unge for 2017–2021. I opptrappingsplanen blir det blant annet lagt frem at forebygging av vold og overgrep skal prioriteres og styrkes, relevante sektorer knyttet til barn og unge skal synliggjøres som helsefremmende og det skal være en kompetanseheving knyttet til vold og overgrep i alle sektorer og tjenester (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 8).

«Trygge foreldre – trygge barn» er regjeringens strategi for foreldrestøtte (2018-2021) som er forankret i Prop. 12 S (2016-2017) «opptrappingsplan mot vold og overgrep» (2017-2021). Dette er en strategi som er utformet for å bistå foreldre med utfordringer og vanskeligheter

knyttet til deres barn, og skal bidra til at barn ikke utsettes for omsorgssvikt. Denne type støtte innebærer at foreldre får hjemmebesøk, veiledning, informasjon og økt kompetanse knyttet til forskjellige utfordringer de innehar. Foreldrestøtte foregår på flere forskjellige arenaer, som i barnehage, helsestasjon, familievern og barnevern, og er med å bidra med å styrke relasjonen mellom foreldre eller mellom foreldre og deres barn (Barne- og likestillingsdepartementet, 2018, s. 11-12).

«En god barndom varer livet ut» heter tiltaksplanen for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom, som regjeringen fremla i 2014 (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 11). For å hjelpe barn som er utsatt for vold og overgrep er det viktig at forholdet avdekkes så tidlig som mulig. Dette innebærer at ansatte har kompetanse til å avdekke og kjenne igjen tegn eller atferd som kan vekke bekymring, i tillegg til å ha god kunnskap om regelverk som knyttes til opplysningsplikten. Styrer i barnehagen har ansvar for at rutiner og systemer er godt innarbeidet slik at personalet kan fange opp barn som lever i dårlige omsorgssituasjoner (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 19).

2.2 Den dårlige magefølelsen

Den dårlige magefølelsen er ofte en av de første signalene en barnehageansatt får når det er noe som ikke stemmer, enten med et barn eller foreldrene. Ifølge Lehn (2009, s. 45) kan den dårlige magefølelsen beskrives som en helt individuell fysisk og følelsesmessig reaksjon. En følelse av at det er noe som ikke stemmer, uten å kunne sette fingeren på hva det er. Bratterud og Emilsen (2013, s. 105) hevder at det ofte kan være en fordel å diskutere denne uroen med sine kollegaer, fortrinnsvis pedagogisk leder eller styrer, og sammen finne ut om denne magefølelsen er noe man skal arbeide videre med. Personalet kan altså føle at de ikke vet hva de skal gjøre med bekymringen sin, da følelsen kan være veldig diffus og en kan sitte med en følelse av at man ikke klarer å registrere helt hva som foregår. Dette kan for eksempel handle om barnets uttrykk (Drugli, 2008, s. 35). Denne ubehagelige følelsen kan være vanskelig å definere og problematisk å sette ord på til sin leder. I slike tilfeller er refleksjoner og notater veldig gode hjelpemidler for å danne seg et bilde av situasjonen.

Det er viktig at man reflekterer og drøfter med sine kollegaer eller leder om den dårlige magefølelsen, og på denne måten finne ut om flere sitter med samme følelse. Dette kaller Lehn (2019, s. 51) for en kollektiv magefølelse.

Når man har fått en kollektiv magesfølelse kan man begynne å finne ut hvilken type bekymring vi snakker om, gråsonebekymring eller åpenbar bekymring. Videre kan ofte kompenserende tiltak settes inn slik at man kan bedre barnets situasjon og opprettholde tillit i foreldresamarbeid. Ved en åpenbar bekymring er det ingen tvil knyttet til opplysningsplikten til barnevernstjenesten, da en slik bekymring oppleves som akutt fordi personalet er sikker på at det er en tydelig omsorgssvikt (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 106-107). Enhver som utøver arbeid etter barnehageloven skal være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten (Barnehageloven, 2005, §22)

2.3 Omsorgssvikt - gråsonebekymring

Verdens helseorganisasjon definerer omsorgssvikt som fysisk, psykisk vold og/eller mishandling, seksuelle overgrep, vanskjøtsel og vitne til vold. Omsorgssvikt er noe som går utover barnets helse, utvikling, overlevelse og verdighet (WHO, 2016). Man kan si at omsorgssvikt er et sammensatt og alltid smertefullt fenomen som omfatter lidelser og mangler hos forsvarsløse barn. Det kan også bidra til frustrasjon, håpløshet og nederlag hos både foreldre og profesjonelle (Killén, 2017, s. 35).

Det kan være svært vanskelig å se at barn befinner seg i risiko- eller omsorgssviktsituasjoner, da de tidlig kan utvikle forskjellige overlevelsestrategier og er lojale ovenfor sine foreldre. Det er i slike tilfeller at barnehagelæreren kan oppleve å få den dårlige magesfølelsen og det er da viktig med kunnskap og kompetanse knyttet til de ulike typer bekymringer og barns uttrykk (Killén, 2017, s. 87). Rundt 65% av barnehagepersonalet har opplevd å være usikker på om en bekymring burde meldes, noe som begrunnes med usikkerhet rundt alvorlighetsgraden og dokumentasjon (Bratterud & Emilsen, 2007, s. 18). Veldig ofte stemmer personalets magesfølelse, og det er derfor nødvendig å begrepsfeste hva man føler og knytte det opp mot kunnskap om omsorgssvikt (Killén, 2017, s. 113). Personalet er rett og slett nødt å stole på seg selv, sin kunnskap og sine erfaringer. Vi har to former for bekymringer knyttet til omsorgssituasjon, åpenbar bekymring og gråsonebekymring (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 106). Man har hørt sitatet «du ser det ikke før du tror det» i barnehagesammenheng, og det kan være mye sannhet i det. Man kan enkelt se at noen barn skiller seg ut i barnehagen både ved å være tilbaketrukket, ekstra frempå, sint eller redd. Men vanskeligheten er å kunne fastslå om bekymringen handler om en variert normalutvikling eller om det er en form for omsorgssvikt (Drugli & Lekhal, 2019, s. 136-137). Observasjon, logging, barnesamtale, foreldresamtale og samarbeid innad i personalgruppen er gode hjelpemidler for å avdekke og forstå barnets omsorgssituasjon og kartlegge veien videre. Hvis

det er en gråsonebekymring, og ikke en åpenbar bekymring hvor bekymringen er alarmerende stor, vil det stort sett alltid være behov for kartlegging og observasjon for å avklare om bekymringen kan knyttes til barnets omsorgssituasjon og om det omhandler omsorgssvikt (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 133).

Det er viktig å huske på at den som er ekspert på egen situasjon, er barnet. Barnesamtaler der det er mulig og relasjoner tett på barnet er en viktig inngang til barnets opplevelse og erfaringer. Gjennom å få et innblikk i barnets opplevelser og tanker, kan bekymringen en innehar avdekkes raskere. (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 133). Det kan være utfordrende både følelsesmessig og holdningsmessig når man bistår barn og foreldre i omsorgssviktsituasjoner, og mange kan ha problemer med å slippe omsorgssvikten inn på seg (Killén, 2017, s. 111). Det er da viktig å spille på lag med sine kollegaer, søke støtte, veiledning og råd hos hverandre.

2.4 Kompetanse og samarbeid

Til tross for at barnehagen arbeider i team på tvers av utdanning og stilling, er det et hierarkisk system knyttet til at mange oppgaver er forbeholdt ledernivået der styrer har det overordnede ansvaret. I situasjoner som omhandler barns omsorgssituasjon har styrer forskjellige interne og eksterne oppgaver (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 43). Styrer har ansvar for å legge til rette for at ansatte har en holdning hvor barnet er i sentrum, hvor ansatte arbeider kontinuerlig med egne holdninger, tanker, kompetanse og motivasjon for å være en betydningsfull voksenperson (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47). Så den interne kulturen i barnehagen spiller en stor rolle i håndteringen av bekymringer og barns omsorgssituasjoner. Killén mener at (2017, s. 126) ved å etablere normer som innebærer at man arbeider på tvers av teamet med en systematisk og kunnskapsrik tilnærming til barns omsorgssituasjon, vil man kunne oppleve å føle seg tryggere i ulike situasjoner. Når man oppnår en større forståelse for hva omsorgssvikt innebærer og hvordan dette kan berøre hver enkelt på forskjellige måter, vil også den faglige sikkerheten og kompetansen øke til å gi overskudd og mot. Styrere har de senere årene fått mer og mer oppgaver knyttet til personal- og kompetanseutvikling (Gotvassli, 2019, s. 26), noe som kommer tydelig frem i arbeidet med barns omsorgssituasjoner.

Ulik kompetanse og erfaring er en forutsetning i saker som omhandler omsorgssvikt da personalet kan reflektere, veilede og lære av hverandre. For at det skal fungere på en hensiktsmessig måte er det nødvendig at styrer legger til rette for et miljø hvor dette er mulig. Det er viktig at personalet opplever å ha en leder som har sterk faglig innsikt, viser trygghet,

kompetanse og motiverer personalgruppen (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 47).

Når det kommer til handling- og fremdriftsplanen er en systematisk arbeidsmåte noe som kan bidra til at bekymringer avdekkes raskere. Dette innebærer at man observerer og fører logg, som igjen fører til at personalet innhenter opplysninger som gir de mulighet til å ta kontakt med foreldrene eller ytre instanser på et tidlig tidspunkt. Her har styrer en viktig rolle for å legge til rette og støtte personalet, da styrer ofte sitter med en faglig og personlig kunnskap om hva som er viktig å fokusere på (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 107).

2.5 Relasjonsarbeid

Drugli (2008, s. 73) trekker frem at relasjonsarbeid er viktig for å raskere kunne avdekke den dårlige magefølelsen knyttet til barn som omsorgssituasjon. Her må personalet være trygg på seg selv og ikke forvente for mye av barna som bekymrer. Det er ikke sikkert at man får mye positivt samspill tilbake og man må tåle deres varierte atferd og opplevelser av gitte situasjoner. Den voksnes involvering og interesse for disse barna har veldig mye å si for barnets trygghet og følelse av anerkjennelse i barnehagen.

Det er mange faktorer som gjør at en relasjon er utfordrende, men det er viktig at man alltid ser barnet og forstår at barnet ikke er vanskelig, men har det vanskelig. Når den voksne skal gå inn i samspill og relasjonsarbeid med barn som har det vanskelig, er man nødt å gå i seg selv og utfordre sine egne holdninger og reaksjoner. Det bør derfor være en form for kvalitetssikring når det kommer til relasjonsarbeid i barnehagen. De voksne må føle at de kan søke støtte og veiledning av hverandre og på denne måten lage noen faste rammer som bidrar til at relasjonsarbeidet mellom barn og voksne kan arbeides åpent med (Drugli, 2008, s. 74-75).

Barnehagepersonalet har en viktig, omfattende og betydningsfull jobb. De er en av barnas nærmeste støtte frem til skolestart, og de har flere ulike roller i hverdagen. «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 19). Det er de ansatte i barnehagen sin jobb å sørge for at hvert enkelt barn føler seg både sett og anerkjent og de skal bidra til at enkeltbarnet opplever mestring og trivsel både på individ og gruppenivå. De ansatte har altså, ifølge loven, et ansvar for å beskytte barn og deres rettigheter (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 27). Det er forskjellige måter barnehager arbeider knyttet til samspill og tilknytning. En måte kan være og ha et primærkontaktarbeid. Da vil en bestemt ansatt følge barnet og foreldrene opp, og dette kan være med å bidra til at opplevelsen av trygghet og

støtte blir større og det vil bidra til en positiv tilknytning og utvikling for barnet (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 27).

Det er utvilsomt vanskelig å ha positive relasjoner til hvert enkelt barn, da alle er forskjellige, voksne som barn. Det er den voksnes ansvar å bidra til gode og positive relasjoner med barn til tross for hvordan personlighet hver enkelt har, og en stor del av jobben i barnehagen handler om nettopp relasjonsbygging (Drugli, 2008, s. 73). Ved at barn blir møtt som objekt og ikke anerkjent for deres følelser, opplevelser og perspektiv, vil dette kunne bidra til en svekket selvfølelse hvor man sliter med å akseptere seg selv (Bae, 2007).

2.6 Foreldresamarbeid

Tett samarbeid med foreldrene er viktig da barnehagen og hjemmet utgjør stort sett hele hverdagen til barn. En god relasjon og et godt samarbeid er viktig, men det kan være vanskelig å ta opp en bekymring med foreldrene. Det er nødvendig å ta opp bekymringen med foreldrene, på et tidlig stadium, til tross for at det kan være utfordrende. Dette for å opprettholde og bevare tilliten og fokusere på barnets beste (Keilmann, 2017, s. 161). Ifølge Drugli (2008, s. 43) vil både foreldre og personalet kunne forstå hverandre og barnets livssyn bedre ved å ha et tett og åpent samarbeid. I en slik samtale vil det være viktig og nødvendig at personalet legger frem sitt syn og sine begrunnelser knyttet til sin egen fagkunnskap, noe som vil bidra til at foreldrene oppnår en større forståelse for hvorfor bekymringen oppstår og misforståelser kan dermed i større grad unngås. Foreldrenes forklaringer og tanker rundt barnets situasjon kan være med å både minske og forsterke bekymringen barnehagen sitter med. Gjennom et godt samarbeid fra starten av, vil mange brikker falle på plass og barnets beste vil bli satt i fokus gjennom hele prosessen (Drugli, 2008, s. 44).

Foreldrerollen kan være krevende og for mange foreldre er det vanskelig å tenke at man ikke strekker til. Det kan være utfordrende å motta kritikk, og dette kan bidra til at barnehagen vegrer seg for å dele bekymringen med foreldrene (Killén, 2017, s. 179). Det er viktig at barnehagen tar opp bekymringen med foreldrene så fort de opplever å ha en konkret bekymring, til tross for redsel om å ta feil eller at foreldrene går i forsvar og blir sint. Killén (2017, s. 181) sier at de fleste foreldrene ønsker det beste for sine barn, og prøver så godt de kan. Hvis barnehagens samarbeid skal være godt nok må det ligge en ydmykhet til grunn og man må inneha en evne til å dele sine opplevelser gjennom mentalisering og faglig kunnskap. Noe som også kan være utfordrende for både foreldre og barnehagen er hvordan hjelpesystemet er bygd opp gjennom første-, andre- og tredje linjetjeneste. Dette kan innebære

at det kan ta lang tid før familier får den hjelpen de trenger og dermed kan også foreldrenes sorgprosess bli mer utfordrende (Killén, 2013, s. 207). Denne sorgen kan for eksempel oppstå når foreldrene opplever å mislykkes i foreldrerollen. Hvis barnehagen har etablert en norm om at åpenhet og ærlighet skal ligge til grunn i samarbeidet, hvor både gledelige og bekymringsfulle erfaringer samtales om, vil det være med å danne et godt grunnlag for å ta opp bekymringer (Killén, 2017, s. 184). Gjennom denne åpenheten vil det kunne være enklere for både foreldre og barnehagepersonalet å reflektere og undre seg sammen, og det vil bidra til en stimulering av foreldrenes evne til mentalisering.

2.7 Samarbeidspartnere

I barnehagen finnes ikke alle profesjonene som er nødvendig for å bistå barn og familier som havner i en omsorgssviktssituasjon. Det er derfor nødvendig og lovpålagt at barnehagen arbeider tverrfaglig med ytre instanser, som for eksempel barnevernstjenesten, helsestasjon og PPT (Killén, 2017, s. 197). For å få til et godt tverrfaglig og tverretatlig samarbeid er åpenhet og likeverd en forutsetning mellom de ulike instansene. Et godt samarbeid vil bidra til at barnehageansatte føler seg trygge og kompetente når det omhandler tegn på omsorgssvikt, samtidig som at terskelen for å melde kan bli lavere hvis personalet sitter med gode erfaringer knyttet til samarbeidet (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 48). Det er styrer som har ansvar for å sikre at barnehagen har innarbeidet rutiner som ligger til grunn for et samarbeid med ytre instanser (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 16).

Det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet starter allerede når barnet ligger i magen til mor. Her gjør jordmor sine observasjoner som kan videreføres til helsesykepleier etter at barnet er født. Helsestasjonen observerer barnet og foreldrene sammen veldig tidlig og kan opparbeide seg andre erfaringer og observasjoner enn hva både barnehage og barnevern kan (Killén, 2017, s. 370). Dette viser hvor viktig et tidlig samarbeid er knyttet til en tidlig innsats for barnets beste. Killén (2012, s. 214) mener at hvis et tverrfaglig samarbeid skal fungere må de forskjellige profesjonene inneha en respekt og ydmykhet ovenfor hverandre, ha faglige ambisjoner og alles hovedfokus må være på foreldrene og barnet.

En utfordring som kan oppstå i samarbeidet mellom barnehage og barnevern er taushetsplikten. Disse to instansene har ulike oppgaver og ulike lovreguleringer som kan bidra til frustrasjon i samarbeidet. Her er det hver enkelt kommunes ansvar å bidra til gode og produktive løsninger som bidrar til at samarbeidet mellom aktørene blir best mulig (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 50). Disse løsningene kan være ulike samarbeidsmøter og et slikt arbeid

er også en forutsetning knyttet til samarbeid med andre øvrige aktører som PPT og helsestasjon.

3 Metode

I denne delen vil jeg gjøre rede for hvilken metode jeg har valgt for å kunne svare på problemstillingen min. Ifølge Dalland (2017, s. 52) er metode et redskap vi bruker for å undersøke noe vi vil vite mer om, og den hjelper oss å samle inn den informasjonen vi trenger til forskningen vår.

3.1 Valg av metode

I samfunnsvitenskapen skilles det mellom to forskjellige metoder, kvalitativ og kvantitativ metode. Begge disse metodene er med og bidrar til at vi får en større forståelse for samfunnet vi lever i, både hvordan enkeltmennesker, grupper og samfunn samhandler med hverandre. Forskjellene på metodene er at kvantitativ metode omhandler data i form av målbare enheter, slik at man kan foreta forskjellige regneoperasjoner. Kvalitative metoder handler mer om forskning som ikke lar seg måle eller tallfeste (Dalland, 2017, s. 52), og resultatene presenteres vanligvis som tekst.

Valget av metode er helt avgjørende for hvilke data jeg vil kunne samle inn.

Jeg har valgt å bruke en kvalitativ tilnærming, da et kvalitativt forskningsintervju egner seg best basert på problemstillingen. Når man gjennomfører kvalitative forskningsintervju er man ute etter å finne ut av informantens egen beskrivelse av situasjonen (Dalland, 2017, s. 65). I mitt bachelorprosjekt ønsker jeg å undersøke hvordan barnehagehagen arbeider når en eller flere av de ansatte har en dårlig magefølelse knyttet til et barn som bekymrer. For å kunne svare på min problemstilling gjennomførte jeg et kvalitativt forskningsintervju, og kom dermed mer i dybden av styrers tanker og erfaringer. Gjennom kvalitative metoder opplever man å få data som verken kan måles eller tallfestes. Intervjuer er derfor fordelaktig i min forskning da jeg kan få et bedre innblikk i informantens erfaringer, tanker, følelser og opplevelser (Thagaard, 2015, s. 95).

Grunnet omstendighetene fikk jeg gjennomført kun ett intervju via fysisk møte med en informant, mens det andre intervjuet ble gjennomført på mail via et passord-beskyttet dokument. Noen ganger kan det dukke opp uforutsette hendelser, og da er det viktig at forskeren er forberedt på å komme med en alternativ fremgangsmåte (Thagaard, 2015, s. 66).

Denne type intervju kaller Thagaard (2018, s. 110) for et asynkront intervju. Det innebærer at forsker og informant ikke er på internett samtidig, men forskeren sender spørsmålene og venter på svar.

3.2 Planlegging av datainnsamling

I forkant av intervjuet utviklet jeg en delvis strukturert intervjuguide. Thagaard (2015, s 97-98) sier at et forskningsintervju kan utvikles på flere forskjellige måter. Disse forskjellige tilnærmingene kalles lite strukturert, relativt strukturert og delvis strukturert. Jeg ønsket å gjennomføre intervju som bar preg av en god samtale hvor jeg fulgte informantens historier, men samtidig hadde fokus på å få svar på mine forskningsspørsmål. En delvis strukturert intervjuguide har fastlagte temaer, men rekkefølgen på de forskjellige spørsmålene blir lagt underveis. Det kvalitative intervjuet blir da en samtale mellom forsker og informant hvor det er rom for fleksibilitet, til tross for at man har fokus på forskerens temaer (Thagaard, 2015, s. 98). Jeg delte opp intervjuguiden i større hovedspørsmål før jeg la inn oppfølgingsspørsmålene for å få dekket alt jeg ønsket å spørre om.

Når Thagaard (2015, s. 101) snakker om utforming av intervjuguiden sier hun at hovedspørsmålene er selve grunnlaget i intervjuguiden da de viser hvilke tema man ønsker å gå inn på gjennom intervjuet, mens oppfølgingsspørsmålene er til for å kunne få en mer utdypende og nyansert kommentar til de forskjellige temaene. Jeg valgte å utarbeide mine oppfølgingsspørsmål slik at de skulle bidra til at informanten kunne svare mer utdypende opp mot temaene. Ifølge Dalland (2017, s. 78) kan en åpen intervjusituasjon være med på å skape mer spontane, levende og uventede svar. Gjennom å utforme intervjuguiden på en delvis strukturert måte og oppfordre til en positiv samtale hvor informanten fikk mulighet til å lede litt an, gjorde at jeg satt igjen med mye data. Hvis forsker er positiv i sine tilbakemeldinger og tydelig interessert, vil dette kunne påvirke intervjuet og utvikle en større fortrolighet i situasjonen (Thagaard, 2015, s. 96).

3.3 Utvalg av informanter

Å velge informanter som man vet har kunnskap om temaet, kalles for et strategisk utvalg (Dalland, 2017, s. 74). Bakgrunnen for valget var at jeg ønsket få en større dybde i data ved å intervju to styrere, som forhåpentligvis hadde mye kunnskap og erfaring innenfor temaet omsorgssvikt og den dårlige magefølelsen. Jeg fikk tips om informanter av min bachelorveileder. Hun tok kontakt med informantene i forkant, slik at de på denne måten ikke skulle trenge å føle på press til å stille opp. Når de takket ja til å være med på

forskningsprosjektet mitt, fikk jeg deres kontaktinformasjon. Knyttet til det Dalland (2017, s. 75) sier om informanter, kan det ofte være en fordel at en bekjent snakker med informantene i forkant og indirekte spør for en. Dette bidrar til at informantene får muligheten til å ha større frihet til å svare nei om de ikke skulle ønske å delta.

Informantene arbeider som styrer i hver sin kommunale barnehage i forskjellige kommuner. Jeg har valgt å gi informantene fiktive navn for å opprettholde konfidensialiteten (Dalland, 2017, s. 239), som også gir teksten mer sammenheng.

Informantene mine har begge en grunnutdanning som barnehagelærer. Lena har arbeidet i barnehage i 21 år, hvorav 9 år som styrer. Hun har master i spesialpedagogikk og videreutdanning i familiepsykologi og pedagogisk veiledning.

Ida har arbeidet i barnehage i 34 år, hvorav 32 år som styrer.

3.4 Gjennomføring av intervju

Mitt første intervju var et møte med den ene informanten. Dette var fordi jeg ønsket å gjennomføre et intervju hvor jeg kunne stille løpende oppfølgingsspørsmål og få et inntrykk av informantens kroppsspråk og engasjement. Før intervjuet startet ble det en liten samtale om løst og fast. Dette for å skape en tillitsfull og fortrolig atmosfære (Thagaard, 2015, s. 109), som er særdeles viktig med tanke på temaets tyngde. Denne samtalen i forkant kunne også bidra til at informanten fikk et bedre inntrykk av hvem jeg er. Jeg ønsket å skape god kontakt, være lyttende og vise respekt slik at informanten følte seg sett og forstått (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 141). Etter dette gikk vi over samtykkeskjema og i etterkant av det ble båndopptakeren presentert.

Gjennom intervjuet hadde jeg fokus på informanten og dens fortellinger og tanker. Samtalen bar preg av at informanten fikk snakke fritt ut fra intervjuguidens oppbygging. Jeg bidro med positive reaksjoner, kom med utdypende kommentarer og oppfølgingsspørsmål der jeg følte det falt seg naturlig og kunne bidra til å utvikle vår felles forståelse (Thagaard, 2015, s. 109).

Mitt andre intervju var digitalt. Det kan kalles for et asynkront intervju og er et intervju som foregår over internett, hvor spørsmål og svar sendes til informant, svares på, og sendes i retur til forsker. En negativ faktor med slike typer intervju er at informanten kan bruke lang tid og at dermed svartiden blir for lang (Thagaard, 2018, s. 110). I forkant av intervjuet og underveis hadde jeg og informanten en kontinuerlig dialog og avtalte hvordan intervjuet skulle foregå og hvor lang tid som var passende svartid. Dette resulterte i at informanten sendte det utfylte dokumentet i retur med sine svar veldig raskt. Ofte kan slike intervju bidra til at man ikke får

det grunnleggende tillitsforholdet mellom informant og forsker, og det kan utgjøre en forskjell i innsamlingen av data da informanten kan holde tilbake personlige holdninger og tema (Thagaard, 2018, s. 111). Men gjennom kontinuerlig kontakt med informanten opplevde jeg at tillitsforholdet ble styrket og dialogen var ærlig og naturlig.

3.5 Analyse

Like etter at intervjuet med den første informanten var gjennomført satte jeg i gang med transkriberingen. Når man bearbeider et intervju ved å skrive ned hva som er blitt sagt gir det en mulighet til å gjenoppleve intervjuet i etterkant, dette kalles for transkribering (Dalland, 2017, s. 88). Det er forskjellige måter å gjøre dette på, men mitt valg falt på ord for ord-transkribering. Bakgrunnen for dette var at jeg mener at informasjonen og mye av inntrykket i intervjuet ville gått tapt om jeg fjernet typiske muntlige tilleggsord (Dalland, 2017, s. 89).

Etter transkriberingen startet jeg analysearbeidet. Analysen kalles for en temasentrert analyse hvor jeg brukte fargekoder for å analysere teksten. Denne typen analyse bygger på at man går mer i dybden av de forskjellige temaene i intervjuet (Thagaard, 2015, s. 181). Som sagt tidligere var min intervjuguide bygd opp med noen hovedtema med oppfølgingsspørsmål under. Grunnen til at jeg gjorde det på denne måten var at jeg ville gjøre analysearbeidet litt enklere og oversiktlig. Thagaard (2015, s. 183) trekker frem at den systematiske kodingen i en temasentrert analyse egner seg best når det er en ordnet struktur i intervjuet. På denne måten fikk mine informanter svare på de samme spørsmålene, og jeg kunne trekke sammen de forskjellige svarene deres under samme tema. For å gjøre dette brukte jeg «klippe- og lime» menyen i Word. Etter en slik koding vil det ofte kunne bli litt rot, da de forskjellige utdragene fra informantene er lagt under samme tema (Dalland, 2017, s.92). Derfor valgte jeg og fargekode funnene fra informantene underveis, og på denne måten opplevde jeg at jeg hadde en bedre oversikt og kontroll over funnene som var samlet inn i tillegg til at jeg la til en egen kode for hver av informantene slik at jeg skulle ha oversikt over hvem som sa hva.

3.6 Metodekritikk

Knyttet til enhver metode er det nødvendig at man er kritisk til arbeidet. En er nødt til å vurdere forskningens kvalitet ut fra prosjektets troverdighet. For å kunne gjennomføre denne vurderingen, er reliabilitet og validitet helt sentrale begreper (Thagaard, 2015, s. 193).

Reliabilitet handler om at forskningen er mest mulig pålitelig. For å styrke reliabiliteten er det en fordel om forskeren er konkret og spesifikk når det handler om fremgangsmåten knyttet til

innsamling og analyse av data. Gjennom å bruke denne fremgangsmåten gjør man forskningsmaterialet gjennomskiktig. En teoretisk gjennomskiktighet vil også være hensiktsmessig knyttet til prosjektets reliabilitet (Thagaard, 2015, s. 202).

I dette prosjektet forklarer jeg hvordan prosessen har vært som blir begrunnet med teori. For at data skal kunne være konkrete er en god fremgangsmåte å bruke intervju hvor man i etterkant kan gjøre rede for hva som er referat fra intervjuet og hva som er forskerens vurderinger, og dermed vise til uavhengigheten mellom primærdata og forskerens tolkninger (Thagaard, 2015, s. 203). Et av de to intervjuene ble gjennomført på mail, noe som kan bidra til at datainnsamlingen kan bli begrenset da nærheten til informanten ikke er til stede på samme måte. Dette kan bidra til at informanten ikke svarer på samme måten som hvis svaret måtte gis umiddelbart uten lang betenkningstid (Thagaard, 2018, s. 110). Det var derfor et større fokus på å skape rom for ærlighet og trygghet, slik at dialogen ble slik at jeg og informanten kunne stille spørsmål om noe var uklart.

Når man snakker om validitet mener man i hvilken grad resultatene i forskningen er gyldige. Om forskeren har en tilknytning til miljøet som undersøkes eller er en utenforstående og forskerens egne tolkninger er vesentlig for prosjektets validitet (Thagaard, 2015, 194). Ved å gjennomgå analyseprosessen med et kritisk blikk kan forskeren bidra til at validiteten i prosjektet styrkes. Thagaard (2015, s. 205) hevder at man kan presisere begrepet hvis vi stiller spørsmål om de tolkningene vi kommer frem til, har samsvar med det vi ser i virkeligheten. I forkant og underveis i analysearbeidet har jeg lest teori og vitenskapelige artikler knyttet til temaet. Siden jeg på denne måten kan knytte resultatene opp mot det jeg har studert, vil resultatene kunne sees på som gyldige.

I en kvalitativ forskning spiller nærheten mellom forsker og informant, og forskerens posisjon i forhold til informanten en vesentlig stor rolle (Thagaard, 2015, s. 206). Siden ett av intervjuene ble gjennomført per mail, mistet jeg litt av denne nærheten med informanten. Til tross for dette opplevde jeg at en kontinuerlig dialog bidro til en relasjon hvor informanten fremdeles delte mange av sine erfaringer og opplevelser.

3.7 Ethiske retningslinjer

Forskningsetikk handler blant annet om å ivareta personvernet til den enkelte og forsikre at den som deltar i forskningen ikke blir påført noen form for skade eller belastninger. Ingen deler av forskningen skal bidra til noen form for belastning for informanten (Dalland, 2017, s. 236). Det første som ble gjort var å melde prosjektet inn til NSD, Norsk senter for

forskningsdata, og fikk det godkjent. Prosjektet måtte meldes da det er lovpålagt grunnet bruk av båndopptaker knyttet til intervjuet (Dalland, 2017, s. 237). I følge Bergsland & Jæger (2014, s. 83-85) kan forskerens etiske ansvar knyttes til de tre forskjellige prinsippene, informert samtykke, konfidensialitet og konsekvens.

Når prosjektet var godkjent av NSD utformet jeg et informasjons- og samtykkeskjema med forespørsel om deltakelse, som ga utfyllende informasjon om hva prosjektet gikk ut på, informasjon om meg selv og mine veiledere (se vedlegg 7.2). Her informerte jeg også om at deltakelsen var frivillig og at informanten kunne trekke seg fra prosjektet når som helst uten å oppgi grunn. Dette har informanten krav på knyttet til prinsippet om informert samtykke (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Informasjons- og samtykkeskjema sendte jeg ut til informantene i god tid før intervjuet, for å betrygge og informere de om hva prosjektet omhandlet.

Det er viktig at det opprettholdes en konfidensialitet som bidrar til at informantene til enhver tid anonymiseres og ikke gjenkjennes på noen måte gjennom prosjektet. Informantene i prosjektet har, som nevnt, fiktive navn slik at deres identitet ikke skal komme til syne, og det blir brukt typebeskrivelser istedenfor individuelle karakteristikk (Dalland, 2017, s. 239). All data som er samlet inn vil bli drøftet opp mot relevant teori. Det vil være fokus på informantenes synspunkter og ikke forskerens tolkninger av informantenes synspunkter.

4 Funn og drøfting

I dette kapittelet presenterer jeg funn og drøfting. Problemstillingen er «hvordan arbeider barnehagen med å følge opp personalets dårlige magefølelse knyttet til et barn som bekymrer?».

Førstedel- kapittelet er om veien fra magefølelse til bekymring, deretter kommer en del om barnehagens struktur, kompetanse og samarbeid før jeg avslutningsvis tar opp foreldresamarbeid og samarbeidspartnere.

4.1 Den dårlige magefølelsen

Den dårlige magefølelsen er ofte vanskelig å sette ord på. På spørsmål om hva informantene legger i begrepet «en dårlig magefølelse» sa Lena:

Som regel, så er det barnets uttrykk. Det kan være noe de sier, det kan være handlingsmåte eller fysiske uttrykk. Det kan være en uro og en atferd, som gjør at vi tenker at det her er litt annerledes eller det her trenger barnet kanskje hjelp til. Noen

ganger er det også relatert til det vi kan se av enten samspill mellom barn og foreldre eller signaler foreldrene gir. [...] Hvis du får den her litt sånn ubehagelige følelsen eller tenker at, hva er dette eller hvorfor er det sånn. [...] Er det noe vi har lært viktigheten av gjennom tiden, så er det den gode dialogen.

På samme spørsmålet svarer Ida:

En følelse der du kjenner at det er noe som ikke er bra rundt barnet eller familien. Dette handler mye om det du har med i ryggsekken av erfaringer, opplevelser og kunnskap gjennom et liv som gjør at du får denne «klumpen» i magen [...].

Jeg tolker det slik at den dårlige magefølelsen er vanskelig å konkretisere og kan være ulik fra person til person. Det er en individuell fysisk og følelsesmessig reaksjon og en følelse av at noe ikke stemmer (Lehn, 2009, s. 45). Informantene trekker frem at den dårlige magefølelsen ofte kan handle om barnets uttrykk (Drugli 2008, s. 35), og det er derfor viktig med et godt samarbeid i personalgruppa og gode relasjoner med barnet slik at uttrykket kan bli mer tydelig. Her vil også den gode dialogen være nødvendig, både med barnet og foreldre. Det kan ofte være utfordrende og ta denne samtalen, men jeg opplever at det er viktig å være trygg på selv og tørre å stille kritiske spørsmål både til barnet, foreldre og det øvrige personalet.

Gjennom samtale og refleksjon kan personalet oppnå den kollektive magefølelsen som Lehn (2009) snakker om. Når de reflekterer og har samtaler med styrer og hverandre vil de raskere kunne avdekke den dårlige magefølelsen, spesielt om noen har mye erfaring og kunnskap rundt slike situasjoner (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 106).

Det er tydelig for meg at Ida og Lena har like arbeidsmåter om den dårlige magefølelsen skulle oppstå, og at samtaler og refleksjoner er en viktig faktor for å sette ord på bekymringen.

Men hvilke erfaringer og kunnskap har Ida og Lena knyttet til barnehagens struktur når det kommer til barns omsorgssituasjoner? Hvilke forventinger har styrerne til personalet, hva er deres rolle i denne prosessen og hva tenker de er viktig knyttet til den interne kulturen innad i barnehagen? Deres tanker og erfaringer er noe jeg vil se på i neste del. Da vil jeg gå mer inn på styrers rolle knyttet til barns omsorgssituasjon og deres forventinger til personalet.

4.2 Barnehagens struktur, kompetanse og samarbeid

4.2.1 Omsorgssvikt - gråsonebekymring

Informantene fortalte om gråsonebekymring som var en motsats til åpenbar bekymring og om deres usikkerhet i forhold til hva som burde gjøres.

Ida og Lena var kjent med Verdens helseorganisasjons definisjon av omsorgssvikt, likevel kunne det være noe usikkerhet knyttet til det å sende en bekymringsmelding med tanke på alvorlighetsgraden av omsorgssvikt. Det handler mye om denne magefølelsen, hva den innebærer og hvordan den håndteres.

Ida sier: «du kan ikke bare stole på magefølelsen, men jeg mener den følelsen du sitter med ofte stemmer». Lena trekker frem: «i forhold til barnevern handler det om at man får en følelse av at noe er ugreit».

Informantene viser til klare forskjeller rundt de ulike bekymringene, og er tydelig på barnehagens rutiner dersom noen av de skulle forekomme. Ida sier: «hvis det handler om en akutt bekymring så skal det tas opp med styrer, to personer skal observere, barnevernstjenesten skal kontaktes på telefon og bekymringsmelding skal sendes umiddelbart». Lena forteller: «det er helt klart noen gråsoner og nyanser i det som gjør at vi noen ganger mener at vi ikke har nok opplysninger, men da er det ikke såne helt klare saker».

Videre nevner begge to viktigheten av dialogen med barna. Ida sier: «[...] snakke med barnet og bekrefte barnet, er viktige kompenserende tiltak for å ivareta barnet i slike situasjoner».

Lena sier: «vi er jo drillet på denne dialogen med barn. At vi også skal tørre å spørre barna og tørre å snakke om alle ting».

Lena trekker frem noe av det samme som Ida når hun sier:

«[...] og så bruker vi å si til mange barn, når vi vet at det er noe, og vi ikke får helt tak på det [...] Å vise barnet at jeg ser deg, og jeg ser at det er ting hos deg som ikke er greit bestandig. Men du skal vite at jeg er her om du har lyst å fortelle om det. Og jeg tåler det du forteller meg. [...]. Min erfaring er at barn forteller ikke ting til en voksen som ikke tåler det. De lar være».

Idas tanker rundt magefølelsen er i tråd med det Killén (2017, s. 113) hevder om at det er nødvendig å begrepsfeste hva man føler og knytte det opp mot kunnskap om omsorgssvikt. Kompetanseheving er noe informantene nevner flere ganger og jeg ser det som positivt at

personalet oppfordres til å bruke relevant litteratur for å begrepsfeste tanker og erfaringer, og på denne måten utvikle seg selv.

Noe jeg mener er viktig å poengtere er at det er barnet som er ekspert på egen situasjon. Jeg opplever at Ida og Lena mener akkurat det samme når de forteller at de setter samtaler med barnet først i slike situasjoner. Bratterud & Emilsen (2013, s. 133) sier at hvis det er en gråsonebekymring, og ikke en åpenbar bekymring hvor bekymringen er alarmerende stor, vil det stort sett alltid være behov for kartlegging og observasjon for å avklare om bekymringen kan knyttes til omsorgssvikt. Informantene løfter frem barnesamtaler som en viktig faktor for å avklare situasjonen. Dette forstår jeg som viktig da en barnesamtale vil gi et innblikk i barnets opplevelser og tanker, noe som kan bidra til å klargjøre en bekymring. Jeg forstår det slik at hvis en gråsonebekymring skulle oppstå vil disse samtalene være det første og viktigste steget i prosessen til å avdekke bekymringen.

4.2.2 Kompetanse og samarbeid

Styrerne løfter frem viktigheten av kompetanse i personalgruppa og at et godt samarbeid oppstår gjennom refleksjoner og vurderinger hvor styrerne utøver sin kompetanse i tråd med personalets kompetanse. Det trekkes frem ulike arbeidsmåter som bidrar til å kartlegge den videre prosessen. Ida nevner blant annet viktigheten av å: [...] gjøre observasjoner, loggføring og gjennomføre barnesamtaler der det er mulig[...].

Lena forteller noe av det samme: «[...] veldig mye loggføring og dokumentasjon. Alt handler om hva barnet sier eller gjør» Hun sier at de har ulike prosesser ut fra hvilken situasjon det handler om.

Samarbeid og møter på tvers av avdeling og barnehagen er også noe informantene løfter frem som viktig i denne prosessen. Den interne kulturen i barnehagen er avhengig av ledere som er til stede og som bidrar til at det skal være rom for tanker, refleksjoner og utvikling. Lena sier at de har refleksjonsgrupper på tvers av avdelingene: «Da sikrer vi at vi har nok øyne på situasjonen og et stort nok handlingsrom i enkelte saker. [...] vi må tørre å se på eget system. Det at det ikke bare kan være barnet [...]». Ida trekker også frem refleksjonsgrupper: «[...] møter både på avdeling og på tvers av huset hvor det drøftes caser, øver på den vanskelige samtalen».

Informantene forteller at deres rolle i prosessen rundt barns omsorgssituasjoner er viktig, da en tydelig og involvert ledelse er nødvendig for å følge opp og trygge personalet gjennom å støtte, veilede og gi råd.

Ida forteller at hun skal sikre at alle ansatte kjenner til de ulike rutinene og handlingsplanene. Videre sier hun: «jeg har ansvar for å følge opp meldinger fra ansatte, skaffe oversikt over problemet ved at ansatte observerer og fører logg, ansvar for at foresatte informeres [...] og at evt. melding går til barnevern».

Lena mener det er viktig å vite hvordan ulike situasjoner påvirker medarbeiderne, og for å skjønne det må hun inn i situasjonen sammen med dem. «Dette kan bedre min mulighet til å legge til rette for ting». Videre trekker også Lena inn rutiner og handlingsplaner, og at de har regler, rutiner og prosedyrer å gå etter. Men at «[...] de er skrevet på en måte som gjør at den enkelte medarbeideren blir ansvarliggjort, og prosessen fra du starter arbeidet og veien fremover er veldig forskjellig. [...]»

I første avsnitt forteller begge informantene at det er nødvendig med dokumentasjon og loggføring, noe som bidrar til en tidlig innsats hvor bekymringer kan avdekkes raskere (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 107). Jeg tolker det slik at det viktigste i en slik prosess er å raskt avklare hva som plager barnet og hvordan man skal gå frem for å sikre barnets beste. Hvis det ikke er et miljø for tidlig innsats i barnehagen, vil dette kunne få konsekvenser for barnet.

Videre forteller både Ida og Lena om viktigheten av samarbeid innad i personalgruppen. De trekker frem refleksjonsgrupper, møter og at det er nødvendig med nok øyner på situasjonen. Hvis personalet skal reflektere, veilede og lære av hverandre må styrer legge til rette for et miljø hvor dette er mulig (Bratterud & Emilsen 2013, s. 47). Slik jeg ser det har begge styrerne et fokus på å legge til rette for et godt samarbeid, på tvers av personalgruppa og de er bevisst på å fremheve og styrke personalets kompetanse. Jeg tolker dette dit hen at man må være åpen for endringer og se seg selv og sitt arbeid utenfra. På denne måten kan man reflektere over egen praksis og utvikle en kompetanse sammen.

Ida og Lena har et kontinuerlig fokus på den interne kulturbygningen og et mål om at godt samarbeid og samtaler i grupper skal utvikle ansattes refleksjonsevne knyttet til egne holdninger. Dette er i tråd med Bratterud og Emilsen (2013 s.47) tanker om at styrer er avgjørende for å kunne skape rammer og legge til rette for at personalet arbeider med egne holdninger, tanker, kompetanse og er motiverte til å være betydningsfulle voksenpersoner som arbeider til det beste for barn.

Det er tydelig at styrerne har klare roller innad i barnehagen og at de bevisst arbeider med å bistå personalet i vanskelige situasjoner. Viktigheten av å ha oversikt over personalet og stå i

vanskelige situasjoner sammen med de løftes frem. Dette kan sees i tråd med det Gotvassli nevner (2019, s. 26) om at styrere de senere årene fått flere oppgaver knyttet til personal- og kompetanseutvikling. Slik jeg ser det vil en tilstedeværende styrer som gir av seg selv og fremmer personalets kunnskaper, kunne bidra til en økt kompetanseutvikling i teamet.

Videre ser jeg en forskjell mellom barnehagenes praksis. Jeg opplever at Ida har fokus på, og arbeider kontinuerlig med ulike rutiner og handlingsplaner. Hun legger opp til en rutinemessig gjennomgang for disse og det forventes at planene skal følges av personalet.

Lena har et større fokus på at personalet skal bruke sin egen kompetanse og erfaring i situasjoner, med støtte i handlingsplaner. Jeg tolker det slik at begge informantene bruker handlingsplaner som et arbeidsverktøy, men på litt ulike måter. Styrer har en viktig rolle for å legge til rette og støtte personalet, da de ofte har en større kunnskap enn det øvrige personalet om hva som er viktig å fokusere på (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 107). Lena og Ida innehar en solid kompetanse og en lang erfaring i barnehagesektoren. Dette innebærer at de har ulike erfaringer, og dermed litt ulike arbeidsmåter knyttet til hva som fungerer best i sin barnehage. Styrerne er tydelig på hvilke rutiner og arbeidsmåter som ligger til grunn i deres barnehage, og at personalet er godt innarbeidet i disse. I tiltaksplanen «en god barndom varer livet ut» nevnes det også at styrer har et ansvar å sørge for at rutiner og systemer er godt innarbeidet i personalet, da dette kan bidra til å lettere fange opp barn som lever i dårlige omsorgssituasjoner (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s.19). Jeg opplever de ulike arbeidsmåtene som gode på hver sin måte, og at de begge bidrar til en tidlig innsats knyttet til barns dårlige omsorgssituasjon. Det er tydelig at styrerne har opparbeidet en kultur hvor de har klare rutiner i hver sine hus og en klar struktur på arbeidsmåten knyttet til å avdekke omsorgsvikt.

4.2.3 Relasjonsarbeid

Relasjonsarbeid er noe informantene løfter frem som en viktig faktor i arbeidet med omsorgsvikt. De er tydelig på at gode relasjoner med spesielt barn, men også foreldre er nødvendig for å avdekke omsorgsvikt og for prosessen videre. For at relasjonsarbeidet skal bli optimalt er det nødvendig med en tydelig ledelse som er til stede gjennom dette arbeidet og veileder personalet der det trengs. Lena sier:

Grunnmuren vår er relasjonsarbeid [...] og det jobber vi ut fra i alle ledd. Vi er avhengig av og ha nok treffpunkt gjennom dagen, selv om personalet skal ta vare på hele barnegruppa. [...] det er viktig at jeg styrker mine medarbeidere slik at de er i

stand til å utføre oppgaver å stå i det emosjonelle stresset som ofte kan være i barnehagen.

Ida sier det handler om «å være tett på barnet i alle situasjoner gjennom dagen, [...] bekrefte barnet, hjelpe til med følelsesregulering og gjennomføre samtaler om det som kan være vanskelig».

Begge styrerne arbeider systematisk med relasjonsarbeid, men arbeidsmåtene er noe annerledes da kun en av de praktiserer primærkontaktarbeid. I Lenas barnehage har de et primærkontaktarbeid som gjør rutineene veldig klare knyttet til relasjonsarbeid både med barn og foreldre. «[...] en kontaktperson som følger både barnet og familien. Det er for å sikre relasjonen. Sikre den kontakten, at den blir god nok». Hun sier at primær- og sekundærkontaktarbeidet går på tvers av personalgruppen slik at man har ulik kompetanse og erfaring. «Da får du på en måte, en faglighet som er litt bred da kanskje».

Jeg opplever at relasjonsarbeidet er viktig når det handler om den dårlige magesfølelsen og barns omsorgssituasjon. Det er nødvendig med gode samtaler, og gode relasjoner med barnet kan bidra til at barnet kan oppnå en større tillit til en. Relasjonsarbeid er viktig for å ha mulighet til å avdekke den dårlige magesfølelsen knyttet til omsorgssvikt, og en stor del av jobben i barnehagen handler om relasjonsbygging (Drugli, 2008, s. 73). Jeg tolker det slik at dette er noe informantene også mener og at de innehar erfaringer hvor de har opplevd viktigheten av dette. Når man arbeider tett med barn er det viktig med nok treffpunkt gjennom dagen, og på denne måten opplever jeg at barnet blir sett på som et subjekt. Jeg forstår det slik at barnets følelser, tanker og perspektiv anerkjennes, slik som Bae (2007) legger frem som en viktig faktor for barns egen selvfølelse og aksept.

Når det kommer til primærkontaktarbeidet fikk jeg ikke spurt Ida mer utfyllende om hvorfor de ikke praktiserer det, og hvordan det fungerer for dem. Hadde jeg hatt mer tid kunne det vært spennende å finne ut av, da jeg undrer på om det kan komme av at barnehagene befinner seg i forskjellige kommuner. Primærkontaktarbeid kan bidra til at barnet og familien opplever en trygghet og det kan føre til en positiv utvikling og tilknytning for barnet (Bratterud & Emilsen 2013, s. 27). Til tross for at Idas barnehage ikke praktiserer primærkontakt, får jeg inntrykk av at de allikevel har et fokus på gode relasjoner med barn og familie. Jeg tolker det derfor slikt at et primærkontaktarbeid ikke nødvendigvis trenger å ligge til grunn for gode relasjoner i barnehagen, så lenge man har som mål i utgangspunktet å arbeide kontinuerlig med relasjonsarbeid.

4.3 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid løftes frem som en viktig faktor i arbeidet med omsorgssvikt. Gjensidighet og respekt kommer frem som en klar kjerneverdi i samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene både i den daglige relasjonen og gjennom foreldresamtaler. Ida sier: «vi gjennomfører foreldresamtaler for å snakke om bekymringen». Det løftes frem at ærlighet og tillit kan oppnås bedre gjennom å være klar og tydelig. Lena sier: «Jeg tror jeg kan si at vi ofte tør å være litt undrende. Vi tør ofte å stille spørsmål, og de kan være helt direkte. Erfaringen vår er at vi kommer ikke så langt med å være sånn snirklede rundt grøten».

Informantene er tydelig på at personalet skal trygges og involveres i bekymringsarbeidet, og dette oppnås med en tydelig ledelse hvor styrerne er inkludert under hele prosessen. De bistår personalet og tar styring om det skulle utvikles en diskusjon eller en krangel. Lena sier at: «ledelsen er alltid inne når det skal avgjøres om det blir eller er barnevern. [...] jeg står da for de vanskelige spørsmålene. Det handler om at vi må ta vare på den primære relasjonen mellom primærkontakt og familie».

Ida sier: «styrer har ansvaret, men det kan ofte være pedagogisk leder som tar den med støtte fra styrer. [...] to erfarne pedagogisk ledere kan også gjøre det. Men det skal alltid være to når den gjennomføres».

Både Lena og Ida løfter frem viktigheten av ulik fagkompetanse, gode forberedelser og at personalet kan være viktige støttepersoner dersom andre instanser må kontaktes. Lena forteller: «det er viktig for meg at vi har en slik henvisningskompetanse. [...] er kjent med tilbudene som finnes». Videre forteller hun: «det er ofte en sorgprosess i en sånn sak. Både hvis barnet strever og hvis man selv sliter med samspillet. Det er en sorg når man begynner å snakke om barnevernet. [...] opplevelse av å mislykkes». Ida trekker frem at «[...] en god dialog med foreldrene er viktig. Hvor vi veileder de slik at de kan søke hjelp hos ulike instanser».

Foreldresamarbeid er viktig i slike situasjoner og nødvendig i prosessen knyttet til omsorgssvikt, så fremst det ikke handler om en alvorlig omsorgssvikt. Gode relasjoner og et godt samarbeid er viktig og til tross for at det kan også oppleves utfordrende å ta opp en bekymring, er denne samtalen helt nødvendig for å opprettholde tillit og en god relasjon (Kielmann, 2017, s. 161). Det er viktig at ledelsen bistår og støtter personalet i denne prosessen, da den kan være utfordrende på ulike måter. Denne arbeidsmåten mener jeg bidrar

til en økt trygghet for personalet gjennom at barnehagen har opparbeidet klare rutiner for arbeidet.

Jeg opplever at ærlighet og tillit også er en viktig faktor i foreldresamarbeidet. Barnehagen og foreldrene vil kunne forstå hverandre og barnets opplevelse bedre ved å ha et tett og åpent samarbeid (Drugli, 2008, s. 43). Jeg tolker det slik at denne arbeidsmåten er ønskelig å ha i barnehagen, slik at ubehagelige samtaler ikke trenger å bli utfordrende. Den faglige kompetansen til personalet og styrerne spiller en viktig rolle og fagkompetanse har begge informantene nevnt flere ganger gjennom intervjuet, så jeg forstår at dette er noe de har fokus på gjennom hele prosessen knyttet til omsorgssvikt.

Når det kommer til den vanskelige samtalen ser jeg at styrerne bidrar til at personalet ikke skal vegre seg for å dele sin bekymring med foreldrene. Dette ser jeg i likhet med det Killén (2017, s. 181) påpeker, om at det er viktig at barnehagen tar opp sin bekymring, til tross for redsel for å ta feil eller konflikt fra foreldrenes side. Ved at styrerne bistår personalet hvis noe oppleves utfordrende, og selv tar samtalen med foreldrene om vanskeligheter oppstår, føler jeg at personalet kan oppleve en økt trygghet i slike situasjoner. Dette kan også hjelpe foreldrene som eventuelt trenger veiledning i foreldrerollen. «Trygge foreldre – trygge barn» er en strategi som er utformet for å bistå foreldre i utfordringer og vanskeligheter knyttet til deres barn, og skal bidra til at barn ikke utsettes for omsorgssvikt (Barne- og likestillingsdepartementet, 2018, s. 11-12). Barnehagen kan ofte bistå foreldrene når de opplever ulike utfordringer knyttet til barnet, og jeg mener at dette er viktig å ha et fokus på. Det er nødvendig å støtte og veilede foreldre som trenger det, da det i mange tilfeller vil være til barnets beste. Ved å inkludere foreldre i arbeidet om barnets omsorgssituasjon, opplever jeg at motivasjonen, tryggheten og kompetansen til både foreldre og personalet vil øke.

4.4 Samarbeidspartnere

Informantene trekker frem dette med samarbeidspartnere som helt nødvendig når man er bekymret for barns omsorgssituasjon. De forteller at dette samarbeidet er nødvendig i prosessen for å bedre barnets situasjon og at det er betryggende for barnehagen å ha de ulike instansene å samarbeide med. Ida sier:

Vi har faste dager med PPT, hvor rådgiver er inne i barnehagen ca. 1 gang pr mnd. [...]. Barnevern har ikke faste dager, men vi har mulighet til å drøfte saker med et drøftingsteam. Vi har også et tett samarbeid med helsestasjonen [...] helsesykepleier kan delta på samarbeidsmøter.

Til tross for at ytre instanser er viktige samarbeidspartnere kommer det også frem at der tidvis kan være utfordringer og et forbedringspotensial. Lena sier:

Jeg opplever at når vi har treffpunkt og samarbeider, så er samarbeidet godt. Vi snakker godt sammen. [...] jeg tror på flere treffpunkt og mer flerfaglig kompetanse rundt barnet. [...] oppfølging til barnet kan falle bort, pga dårlig kapasitet fra samarbeidspartnere».

Hun nevner også utfordringer med barnevern knyttet til taushetsplikt hvor barnehagen ikke orienteres.

Det nevnes at det tidvis kan være lang ventetid hos de ulike instansene, noe som kan føre til at foreldre får en mer utfordrende sorgprosess da den blir dratt ut over en lengre periode. Det blir derfor en ekstra oppgave for barnehagen og støtte foreldrene gjennom dette arbeidet og samarbeidet med de forskjellige instansene.

For at et barn skal få den oppfølgingen det trenger i omsorgssviktsituasjoner kan det være nødvendig med bistand fra ulike profesjoner og yrkesgrupper, som nevnt tidligere. Det er derfor lovpålagt at barnehagen arbeider tverrfaglig med ytre instanser (Killén, 2017, s. 197). I barnehagen er det er styrer som har ansvar for å sikre at det er innarbeidet gode rutiner som ligger til grunn for dette samarbeidet (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 16). Opplevelsen min er at både Ida og Lena arbeider for å ha et godt samarbeid med ytre instanser. Men jeg sitter igjen med tanken om at de ulike kommunene spiller en stor rolle her. Det er kommunens ansvar å tilrettelegge et godt samarbeid mellom instansene, spesielt siden det er ulik lovregulering (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 50). Det blir derfor naturlig for meg å tenke at de ulike kommunene har en forskjellig arbeidsmåte og tilnærming knyttet til dette. Hvor Idas kommune legger bedre til rette for dette samarbeidet kontra Lenas kommune. Hadde det vært nok tid så ville jeg prøvd å finne ut mer angående dette. Det er interessant å se hvordan ulikhetene kan være så synlig i to kommunale barnehager, og hvis det ikke legges til rette for et godt samarbeid tror jeg at det vil være en mer utfordrende jobb for barnehagen å følge opp de ulike barna.

5 Oppsummering

Innledningsvis i oppgaven trekker jeg frem tall fra SSB (2020) som viser at så mange som 92,2% barn går i barnehage. De ansatte i barnehagen er tidvis mer sammen med barna i våken tilstand enn hva foreldrene er i løpet av en uke. Dette tyder på at barnehagen har en unik mulighet til å observere barns omsorgssituasjon og veilede familier der det trengs. For å kunne hjelpe barn som er utsatt for vold og overgrep er det viktig at forholdet avdekkes så tidlig som mulig, noe som innebærer at de ansatte må ha en kompetanse til å avdekke og kjenne igjen tegn som kan vekke bekymring. Styrer har med tanke på dette et ansvar for å sørge for at rutiner og systemer er godt innarbeidet i personalet (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 19). Disse aspektene vekker min interesse og ligger til grunn for min problemstilling: *«hvordan arbeider barnehagen med å følge opp personalets magesfølelse knyttet til barns omsorgssituasjon?»*

Det jeg har funnet i min kvalitative forskning er at den dårlige magesfølelsen kan være vanskelig å konkretisere og følelsen vil variere fra person til person. Det er tydelig at styrerne har et stort ansvar og en viktig rolle i dette arbeidet da de legger til rette for ulike arbeidsmåter som fremmer refleksjon og dialog i personalgruppa, med mål om å danne en kollektiv magesfølelse. For å avdekke magesfølelsen er det viktig å sørge for at barnet er i sentrum og at barnesamtaler blir gjennomført der det er nødvendig.

Noen hovedpunkter jeg vil trekke frem som viktig i prosessen for å avdekke om barn befinner seg i dårlige omsorgssituasjoner, er relasjonsarbeid, kompetanseheving, og samarbeid. Dette samarbeidet omhandler både foreldre, ytre instanser og innad i personalgruppa.

Relasjonsarbeid oppleves som særdeles viktig, da det vil være vanskelig å avdekke en bekymring dersom relasjonsarbeidet er avvikende. Jeg har lært at gode relasjoner bygges gjennom en kontinuerlig prosess som verken burde starte eller slutte idet en magesfølelse oppstår. Det er nødvendig at personalet arbeider konsekvent med sine egne holdninger og reaksjoner, og er bevisst på seg selv i forhold til barnet (Drugli, 2008, s.74). Knyttet til dette har styrerne et overordnet ansvar for å legge til rette for at personalet kan arbeide kontinuerlig med de ulike faktorene.

Styrerne må også legge til rette for arbeidsmåter hvor den interne kulturen til stadighet utvikles gjennom kontinuerlig kompetansebygging og et personale som spiller hverandre gode, samt at personalet alltid skal ha følelsen av at de har ledelsen i ryggen. Dette er viktig

da slike situasjoner kan være utfordrende, og en økt begrepskompetanse vil bidra til en raskere avdekking av omsorgssvikt.

Ved at man har en direkte dialog med foreldre angående positive og negative aspekter, dannes en tillit og forståelse som er mye mer verdt enn å «gå rundt grøten». Dette funnet er noe jeg kommer til å huske godt og tar med meg inn i arbeidslivet. Til tross for ulike arbeidsmetoder, anså begge barnehagene samarbeidet med ytre instanser som en ressurs og en nødvendighet. Disse ulikhetene var noe som falt bort i arbeidet med oppgaven, men det ville vært interessant å sett nærmere på dette samarbeidet da barnehagene ligger i forskjellige kommuner.

Avslutningsvis kan jeg ikke konkludere med at det finnes en uniform oppskrift på hvordan man skal følge opp personalets dårlige magefølelse, men dypdykket inn i de forskjellige arbeidsmetodene gjør at jeg sitter igjen med en bredere erfaring, kompetanse og nye refleksjoner knyttet til dette temaet som jeg før var foruten.

6 Referanseliste

- Bae, B. (2007, 1. januar). Å se barn som subjekt: noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-ogbarn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2018). *Trygge foreldre – trygge barn*. Regjeringens strategi for foreldrestøtte (2018-2021). Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/23fff4c08d0440ca84543ff74786c6a0/bld_fo_reldrestotte_strategi_21juni18.pdf
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). *Opptrappingsplan mot vold og overgrep*. (Prop. 12 S (2016-2017)). Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pd_fs/prp201620170012000dddpdfs.pdf
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014). *En god barndom varer livet ut*. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom. (2014-2017). Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf
- Bergsland, M. D., Jæger, H. (red). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm
- Bratterud, Å., Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. Bergen: Fagbokforlaget
- Bratterud, Å., Emilsen, K. (2007). *Små barns rett til beskyttelse: Utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep*. (Sluttrapport Forebygging 2007/1/0186) Hentet fra <https://www.ntnu.no/documents/10293/d148ce14-28e5-47a8-9248-20e2b8826c8b>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg). Oslo: Gyldendal akademisk
- Drugli, M, B. (2008). *Barn som vekker bekymring*. (2. utg). Oslo: Cappelen Damm
- Drugli, M, B., Lekhal, R. (2019). *Livsmestring og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm
- Gotvassli, K, A. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen*. (2. utg). Oslo: Universitetsforlaget

- Keilmann, E. (2017). En bekymringsprosess full av utfordringer – Pedagogisk leders krevende «reise» fra bekymring til handling. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 17, 154-165. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-03-03>
- Killén, K. (2013). *Barndommen varer i generasjoner: Forebygging er alles ansvar*. (3. utg). Oslo: Kommuneforlaget
- Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen: Samspill og tilknytning*. (2. utg). Oslo: Kommuneforlaget
- Killén, K. (2017). *Sveket 1: Risiko og omsorgssvikt – et helseproblem og tverrfaglig ansvar*. (5. utg). Oslo: Kommuneforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2015). *Tid for lek og læring: Bedre innhold i barnehagen*. (Meld. St. 19 (2015-2016)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/cae152ecc6f9450a819ae2a9896d7cf5/no/pdfs/stm201520160019000dddpdfs.pdf>
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Lehn, E. W. (2009). *Dårlig magefølelse: Grunnlag for melding? Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. Masteroppgave i spesialpedagogikk. Trondheim: NTNU
- Thagaard, T. (2015). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. (4. utg). Bergen: Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. (5. utg). Bergen: Fagbokforlaget
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehager: Innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-forbarnehagen-bokmal2017.pdf>
- World Health Organization (2016, 30. september). *Child maltreatment*. Hentet fra <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

7 Vedlegg

7.1 Intervjuguide

Kort om informanten

- Hvilken utdanning har du?
- Hvor lang lenge har du arbeidet i barnehage?
- Hvor lenge har du arbeidet som leder/styrer?

Definisjoner

- Hva tenker du når du hører «barn som bekymrer»?
- Hva legger du i «en dårlig magefølelse»?
- Hva mener du skal til for å sende en bekymringsmelding?

Barnehagens struktur, kompetanse og samarbeid

- Hvordan er strukturen og prosessen i barnehagen når noen ansatte opplever å få en dårlig magefølelse knyttet til et barn som bekymrer?
 - Gråsonebekymring, åpenbar bekymring?
 - Åpenbar omsorgssvikt? Akutt bekymring?
 - Systematisk/usystematisk? Målrettet?
- Hva er din rolle i denne prosessen?
 - Hvordan opplever du at din kompetanse er knyttet til dette området?
- Hvordan intern kultur er det i barnehagen knyttet til dette temaet?
 - Hvordan samarbeider personalet?
 - Hvordan ivaretas barnet? Kompenserende tiltak?
 - Hvordan tilrettelegges tiden?

Foreldresamarbeid

- Hvordan samarbeides det med foreldre hvis et barn bekymrer?
 - Kan foreldresamarbeidet på noen måter preges av at barnet bekymrer?
- Kan du si noe om forskjellen på bekymring som deles med foreldre og bekymring som skal tas direkte videre?
- Hvem har ansvaret for å ta den «vanskelige samtalen»?
 - Hvilken kompetanse og erfaring burde ligge til grunn for å ta denne samtalen?

- Hvordan er prosessen om foreldre sliter og tydelig ønsker hjelp/bistand?
 - Arbeid innad i barnehagen? Barnevern, PPT?
 - Om foreldrene ikke følger opp bistanden og barnet fremdeles bekymrer?

Samarbeidspartnere

- Hvordan opplever du at det tverrfaglige samarbeidet i kommunen er?
 - Barnevern? PPT?
- Noe du vil trekke frem som spesielt viktig i dette samarbeidet?

Noe mer du ønsker å tilføye?

7.2 Samtykkeskjema

Beskrivelse av bacheloroppgaven

Mitt navn er Karina Mikalsen og jeg går 3 året på Dronning Mauds Minne Høgskole knyttet til fordypningen barndom, helse og livsmestring. Mitt tema for bacheloroppgaven er omsorgssvikt og barnehagens arbeid med den dårlige magefølelsen, hvor problemstillingen min er *«hvordan arbeider barnehagen med å følge opp personalets dårlige magefølelse knyttet til et barn som bekymrer?»*.

Intervjuet vil spørre etter tanker, meninger, erfaringer og arbeid rundt temaet.

Intervju og datainnsamling

Metoden jeg skal bruke er en kvalitativ metode. Grunnen til dette er at problemstillingen min er en klart avgrenset problemstilling. Jeg skal gjennomføre intervju for å samle inn datamateriale gjennom å bruke båndopptaker for å få mest mulig presis dokumentasjon av datamaterialet. Intervjuet vil vare i ca 1 time. Lydopptaket vil bli transkribert etter at intervjuet er gjennomført og deretter slettet innen en uke. Prosjektet skal være ferdig innen 22. mai.

Alle opplysninger om deg som informant vil oppbevares konfidensielt i tråd med regelverk fra NSD og det vil ikke kunne være mulig å gjenkjenne informanter i prosjektet da jeg kommer til å bruke fiktive navn i prosjektet.

Frivillig deltakelse

Det vil gjennom hele prosjektperioden være mulig å trekke seg som informant uten noen form for begrunnelse. Datamaterialet vil da bli slettet og ikke brukt videre.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Mine veiledere ved Dronning Mauds Minne Høgskole er:

Elisabeth Walsøe Lehn: ewl@dmmh.no

Elsa Fjeldavli: efj@dmmh.no

Ta gjerne kontakt om det skulle være noen spørsmål.

Telefon: 91133080

Epost: karina_mikalsen@hotmail.com

Med vennlig hilsen

Karina Mikalsen

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «veien fra en dårlig magefølelse», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 22. mai.

Dato, sted og signatur